

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 31.50 Lir - nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 65 Lir. Cek. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujege izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese 18 Lire. Estero, mese 31.50 Lire. Edizione domenica, anno 34 Lire. Estero 65 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti, 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

SCLOVENE

Vojno poročilo št. 985 Živahni boji v Tunisu Sovražnik je izgubil veliko število letal

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Na bojišču v Tunisu so v teku boji, katerih so živahno udeležujejo nasprotna letalstva.

Pri poskusnem bombardiranju sovražnih štirimotornikov, ki so bili v močnem spremstvu nekega našega letalskega in pomorskega oporišča, je skupina italijanskih lovcov prestregla močne sovražne skupine in uničila eno letalo, druge pa prisilila, da so odnehali od svojega početja.

Nemška lovska letala so v drugih ponovnih sopadnih sestrelila 13 letal. V preteklih dneh je sovražnik izgubil še dve letali poleg onih, ki so že bila omenjena. Eno letalo je padlo v morje južno od Staxa, drugo pa so nad Tunisom zadržala naša lovska letala.

Včeraj so ameriški bombniki v zaporednih valovih delovali nad mestom Palermo. Poseg naših lovcov in živahno protiletalsko delovanje je oviralo napade. Štirje štirimotorniki so bili sestreljeni. Trije so padli v morje med Caposafarano in Termini Imirese, 2 km vzhodno od Castellamare in njegovega zaliva in 4 km vzhodno od pristanišča Palermo, četrto letalo pa je bilo sestreljeno v plamenih med Capo San Marco in Cavarretto v bližini Sciazza. Poročajo, da je bilo med prebivalstvom 16 mrtvih in 61 ranjenih, poslopja pa so imela pomembno škodo. Letalski napadi so veljali tudi krajem okoli Raguse, Nicastria in v pokrajini Messina in Reggio Calabria. Nobene žrtve, škoda pa majhna.

Stockholm, 4. febr. AS: Posebni dopisnik lista »New York Times« na alžirskem bojišču poroča, da so ameriške izgube pri Point du Fahu bile zelo velike. Ameriška pehota in topništvo sta se morala umakniti in pustiti na bojišču mnogo mrtvih in ranjenih. Učinek nemških topov po 88 mm, je strašen, je izjavil ameriški strokovnjak. Zavezniki bodo morali napeti ogromne sile, če bodo hoteli sovražnika izrinuti s postojank, ki jih je zavzel.

Papeževa bol zaradi nezaslišanega zločina nad nadškofom Montalbettijem

Ob umoru nadškofa Montalbettija objavlja »Gazzetta del Popolo« članek naslednje vsebine: Papež, čigar srce je že toliko trpelo zaradi razhajanja cerkva, bolnišnic, cerkvenih in redovniških ustanov, zlasti med sovražnimi napadi na Genova, Turin, Milan, Napoli in Palermo, mora sedaj prenesti novo še globljo bolečino ob smrti cerkvenega hierarha, msgr. Enrica Montalbettija, nadškofa v Reggio Calabria.

Komaj je Pij XII. prejel žalostno novico, je prekinil s posli svoje najvišje službe, da bi se predal molitvi. Molil je za dušo nadškofa in vseh tistih, ki so bili ubiti med barbarimi napadom. Te nedolžne žrtve, ki jih je povzročilo bombardiranje in streljanje iz streljane na civilna bivališča na deželi, so gotovo vzbudili v spominu Pija XII. trpečo vizijo, ki je še živa pri njem o poročilih, ki so mu jih poslali kardinali nadškofski iz naših metropol, ki so bile zadete.

Papež je naročil kardinalu državnemu tajniku, da naj konzistoriju v Reggio Calabria pošlje njegove izraze sožalja. Kardinal Maglione jim je dodal še svoje osebno sožalje.

Msgr. Montalbetti je prva žrtev med visokimi odličniki Cerkve. Ubili so ga zavezniki brezbožnikov in to tedaj, ko je bil ves predan svojemu verskemu apostolstvu, ki je bil toliko let edina vsebina njegovega življenja. Pobožni nadškof se je dejansko nahajal na pastirskem obisku v bližnjem kraju Milito Porto Salvo, in

sicer zlasti v Ammi, ki je majhen del podeželske fare. Bil je gost prijatelj in z njim je bil obit tudi njegov kancler msgr. Trapani, nevarno ranjen pa je bil župnik dotične fare.

Msgr. Montalbetti je bil še mlad. Ni imel še 55 let in se je rodil v Benetkah dne 21. septembra 1888. Mladost je preživel v Milanu, kjer je opravil svoje študije. Bil je profesor fizike na zavodu »De Amicis« v Cantu in nato duhovni vodja zavoda »Gonzaga« v Milanu, ki ga vodijo bratje krščanske šole. Nato je bil član cerkvenega sodišča v Milanu, pozneje pa je postal kanonik pri milanski katedrali. Pij XI. ga je zelo cenil in ker je vedel za njegove sposobnosti, ga je imenoval dne 5. maja 1935 za naslovnega nadškofa in pomožnega nadškofa v Trentu s pravico nasledstva. Tedaj je bil knez nadškof te nadškofije msgr. Endrici. Iz Trenta ga je Papež Pij XI. prestavil za nadškofa v Reggio Calabria, katere sedež je bil izprazen. Pokojni nadškof Montalbetti je v sodelovanju z drugim odličnim verskimi osebnostmi ustanovil revijo »Katekizem«, ki se tiska v Turinu. Pokojni nadškof je od časa do časa prihajal v Rim, kjer je prebival med svojimi prijatelji v semenišču Lombardo. Tam bo žalost zaradi njegove smrti zelo velika. Še konec meseca oktobra je bil v prestolnici. Tedaj ga je sprejel v avdienco papež Pij XII.

List »Avvenire« poroča obenem z žalostno novico, da je bil msgr. Trapani njegov dopisnik in list objavlja dopis pok. msgr. Trapanija o nadškofovem obisku v Lazzaru, ki leži na skrajnem koncu Italije. Tam je prebivalstvo svojega nadškofa sprejelo z vsemi častmi in z največjim navdušenjem. Msgr. Montalbetti je tam imel s prižnice navdušen govor, v katerem je pozival k spoštovanju božjih zakonov, k molitvi in k pokori, da bi postali vredni božjega usmiljenja in zmage naše domovine. Med mašo je nadškof obhajal mnogo vernikov, popoldne pa je otroke izpraševal v verouku in podelil več osebam zakrament svete birme. Večkrat je v cerkvi in na cesti zbranim ljudstvu tolmačil besede krščanske vere in gotovost v italijansko zmago.

Velike težave ameriškega gospodarstva Oblasti so morale izdati celo vrsto ukrepov za omejevanje delovanja črnih borz

Lisbona, 4. februarja. AS. V New Yorku so oblasti izdale celo vrsto ukrepov, da bi uredile razmere na živilskem trgu. To pa je imelo za posledico, da se je šlo bolj razširilo delovanje črne borze. Celotna trgovina z mesom je prešla v roke spekulantom in mesarji, ki prodajajo meso na drobno, morajo za meso plačati 50% višje cene. Pri obratovanju črne borze so udeležujejo tudi nameščenci javnih oblasti. Boj proti črni borzi je zelo težak, ker je delovanje črne borze razvito v vseh pokrajinah Združenih držav.

Lisbona, 4. februarja. AS. Ameriška vlada ima vedno večje težave z organizacijo pomorskega prometa. Posebna senatna komisija je zahtevala sedaj podatke o tem, koliko Amerikancev bo treba v letu 1943 prepeljati čez Ocean in koliko ladij bo potrebno, da se zagotovi preskrba vseh teh oseb. Član senatne komisije Thomas je

Po dnevnem napadu nemških bojnih letal proti vojaško važnim ciljem v južni Angliji je letalstvo v pretekli noči bombardiralo pristaniške naprave v vzhodni Angliji.

V obrambnih bojih med Kavkazom in Donom se je zlasti odlikoval 57. tankovski zbor pod vodstvom generala tankovskih čet Kirchnerja.

Konec bojev v Stalingradu

Hitlerjev glavni stan, 4. februarja. Nemško vrhovno poveljstvo je objavilo tole posebno poročilo: Bitka v Stalingradu je pri kraju. Šesta armada, do poslednjega diha zvesta vojaški prisegi in pod neprekosljivim vodstvom maršala Paulusa, se je morala vdati izredni nasprotnikovi premoči in neugodnim okoliščinam. Njena usoda je zadelo še eno divizijo protiletalskega topništva nemškega letalstva, dve romunski diviziji in en hrvaški polk, ki so v zvestem bratstvu v orožju s tovariši nemške vojske do konca opravljali svojo dolžnost. Ni še čas, da bi orisali ves razvoj vojaških nastopov, ki so privedli do tega zaključka. Nekaj pa že zdaj lahko povemo: Žrtve armade ni bila zaman. Kakor branik z zgodovinskim evropskim poslanstvom je tedne in tedne zavržala naskoke šestih sovjetskih armad. Docela obkoljena po nasprotniku je več tednov vztrajala v najhujših bojih ter ob silnem pomanjkanju zadrževala močne sovjetske sile. S tem je nemškemu poveljstvu dala čas in možnost, da se je lahko lotilo vseh protikupek, od katerih je odvisela usoda vsega vzhodnega bojišča. V svoji nalogi je šesta armada še vztrajala, ko je nemško letalstvo kljub največjim naporom in zelo hudim izgubam ni moglo več oskrbovati, niti uspešno posegati v boj, tako da je njegova pomoč zmeraj bolj slaba, dokler ni popolnoma pošla. Nasprotnik je dvakrat zahteval vdajo, a šesta armada ga je s prezirom zavrnila. Pod senco zastave s kljukastim križem, ki je bila pritrjena na najvišji zidini nekdanjega mesta Stalingrada, je divjala poslednja bitka. Generali, častniki, podčastniki in vojniki so se ramo ob ramo bojevali do zadnje krogle. Padli so, da bi Nemčija živela. Njihov zgled bo žarelja v daljno bodočnost kljub vsej lažnivi boljševiški propagandi. Divizije šeste armade bodo na novo sestavili.

Zmaga je poročstvo lepše bodočnosti nemškemu narodu Pomembne besede dr. Göbbelsa berlinskemu delavstvu

Berlin, 4. febr. AS: Minister za propagando dr. Göbbels je govoril pred delavstvom nekega velikega industrijskega podjetja v Berlinu. Dr. Göbbels je v svojem govoru poudaril, da bodo vsa važna narodna vprašanja rešena šele tedaj, ko bo Nemčija zmagala v vojni. V nasprotnem slučaju — in tega se zavedajo zlasti delavci — bi nemškemu narodu bila odvzeta sleherni možnost lepše bodočnosti in delavski stan bi moral pristati na izgubo vseh svojih pravic. V času zmaga in zmagovaljivosti naj večji nevedneži verjamejo v zmago, zato pa morajo močni ohraniti vero v zmago, kadar usoda skuša ljudstvo.

Pripravlja se burna seja angleškega parlamenta Angleže zlasti vznemirjajo uspehi osnih podmornic

Stockholm, 4. febr. AS: Angleško javno mnenje pričakuje, da bo prihodnja seja angleškega parlamenta, ki bo tajna, zelo burna in napeta. Politični krogi ugotovljajo, da razburjenje v Angliji narašča. Ljudje menijo, da jim oblastnik ne marajo povedati prave resnice. Dejansko sta vlada in admiraliteta popolnoma tihi o vprašanju podmorniške vojne in nič več ne govorijo o tem, kaj mislijo angleški vladni krogi ukreniti za boj proti podmornicam. Angleška vladna uradna poročila samo pravijo, da je število ladij, potopljenih po podmornicah, vedno manjše in da stalno pada zlasti v zadnjih tednih. Toda javno mnenje ve, da se je to zgodilo samo zaradi tega, ker je na Atlantiku vreme zelo slabo.

»Times« piše, da bi bilo treba povečati ves vojni napor, če se hočejo uresničiti načrti zavezniškega vojskovanja. Nevarnost, ki jo pomenijo podmornice, je smrtna in lahko razbije vse zavezniške vojne načrte, prav tako pa lahko prepreči podmornice sleherni plovbo po morju.

Pariz, 4. febr. AS. Angleška letala so včeraj ob enajstih dopoldne bombardirala francosko obrežno mesto Abbeville. Angleški letalci so se zlasti vrgli nad civilna poslopja. Med francoskim civilnim prebivalstvom je bilo mnogo žrtve.

Berlin, 4. febr. AS. Iz vojaškega vira se je izvedelo, da je bilo med letalskimi boji nad zahodno Nemčijo sestreljenih pet sovražnih letal.

Hitra nemška bojna letala so v nizkem poletu napadla obrežno mesto v južni Angliji in s svojimi bombami v polno zadela industrijske naprave. Skoda je velika. Med letalskimi boji so nemški lovci sestrelili eno letalo vrste »Spitfire«.

Papeževa častitke ob veselem dogodku v hiši kneza Piemontskega

Vatikansko mesto, 4. februarja. AS: Besedilo brzojavk med kr. vis. knezom Piemontskim ter svetim očetom Pijem XII. in med državnim tajnikom Maglionijem ob rojstvu kneginje Beatrice se glasi:

»Nj. sv. Pij XII. — Vatikansko mesto.

Zahvaljujoč Boga si kneginja in jaz usojava naznaniti Vaši svetosti srečno rojstvo hčerke Beatrice, Z globoko sinoveko vdanostjo: Umberto Savojski.

»Kr. vis. Umberto Savojskemu, knezu Piemontskemu. — Rim.

Veseli nad presrečnim sporočilom smo tudi mi hvaležni Gospodu življenja za dar, s katerim je še enkrat razveselil Vaš vzhajni dom. Ko se radujemo z Vašo visokostjo in s kneginjo, pozdravljamo vstop male Beatrice v Cerkev božjo z našim očetovskim apostolskim blagoslovom. — Pij XII.

»Eminenci državnemu tajniku Nj. sv. Vatikanskega mesta.

V veliki radosti naznanjamo, da je moja žena po božji milosti srečno dala življenje deklici, ki ji bo ime Beatrice. — Prevdani bratranec Umberto Savojski.

»Kr. vis. Umberto Savojski, knez Piemontski. Zahvaljujem se Vaši visokosti za sporočilo o veselem dogodku in zahvaljujoč se Bogu čestitam srečnim visokim staršem, hkrati pa prosim za kneginjo Beatrice obilja najzibljivejših milosti. — Alojzij kardinal Maglione.

Govornik je nato pozval vse navzoče, da naj še bolj delajo kot v preteklosti, kajti titanska borba sloni na delu težakov in kmetov. V rednih časih se je lahko še kdo držal načela »živetj in pustiti živetj«, dočim danes, ko se milijoni vojskujejo na bojišču, morajo vsi doprinesiti žrtve, da bi se dosegel uspeh. Prišel sem med vas, je poudaril dr. Göbbels, da okrepim svoje prepričanje, da ste pripravljeni nadaljevati z bojem do zmagovalnega zaključka, pa naj velja, kar hoče. Bojevali se bomo do konca in opravljali svojo dolžnost, dokler naše orožje ne uniči boljševizma.

Japonska letala potopila sovražno križarko

Tokio, 4. febr. AS. Cesarski glavni stan poroča, da so japonska letala dne 1. februarja s svojim napadom presenetila sovražno križarko in jo potopila. Neka druga križarka pa je bila poškodovana. Ta napad so japonska letala izvedla pri otoku Izabela, ki pripada skupini Salomonskih otokov.

Tokio, 4. febr. AS. Uradno poročilo japonskega cesarskega glavnega stana pravi, da so letala japonske mornarice uničila še 23 sovražnih letal, ki so priletela na pomoč napadeni sovražni pomorski skupini. Med sestreljenimi letali je bilo četrto velikih bombnikov. Letalska bitka se je razvijala nad Novo Georgijo, ki tudi pripada Salomonskim otokom.

Dne 23. in 31. januarja so japonske podmornice bombardirale vojaške naprave in ladje v pristanišču otoka Polih. Od napada na sovražno križarko se deset japonskih letal ni vrnilo na svoje oporišče. Nekaj teh letal se je z vsem tovorom vrglo na sovražne cilje.

Angleški vojni stroški

Bern, 4. febr. AS. »Daily Express« poroča, da so angleški dnevni stroški za vojno narasli za tri milijone v preteklem tednu. Tako znašajo sedaj dnevni stroški za vojno dvajset milijonov funtov šterlingov na dan.

Novi nemški veleposlanik v Tokiu

Tokio, 4. febr. AS: Novi nemški veleposlanik v Tokiu, Stahmer, je cesarju danes dopoldne izročil svoja poveljna pisma. Slovesna sprejemna avdiencia je bila v »feniški dvorani« cesarske palače.

Turčija ostane odločno nevtralna

Berlin, 4. febr. AS. Vkljub vsem intrigam se Churchill na posrečilo omajati sklepa Turčije, da ostane zvesto vdanu svoji politiki nevtralnosti. List »Börsen Zeitung« komentira konferenco v Adanu in podčrtava, da Stalin prav tako ni maral priti na to konferenco, kakor ni prišel na konferenco v Casablanci. Churchill je imel pač velike težave, če je hotel pomiriti turške državne proti takemu zavezniku, kakor je rdeči diktator, ki se javno in odkrito ne zmenja za vse načrte drugih.

Smrt generala Hajašija

Tokio, 4. febr. AS: Danes zjutraj je umrl general Senjuro Hajaši, bivši predsednik japonske vlade. Bil je 67 let star. Pokojnik je bil predsednik »Lige za razvoj Azije«. Za novega predsednika lige je bil imenovan dr. Mitsuno.

Vedno večje angleško-ameriške težave pri prevozu vojaških potrebščin

Lisbona, 4. febr. AS: Ker težave pri prevozu iz Amerike v Anglijo vedno bolj naraščajo, so prišli ameriški vojniki v severni Irski v velike težave. Angleške oblasti so morale ameriškim vojakom v Ulsterju posoditi 1000 uniform. Ameriška revija »Life« trdi, da imajo danes zavezniški narodi manj trgovskega brodograja, kakor pa so ga imeli ob vstopu Združenih držav v vojno.

Ljubljanski občinski proračun

Službeni list, kos 8. A z datumom 27. januarja je objavil razglas o odobritvi ljubljanskega občinskega proračuna, in sicer:

proračuna mestne administracije v višini 42.95 milij. lir,

proračuna mestnih podjetij v višini 35.72 milijonov lir in

proračuna specialnih fondov in posebnih občinskih ustanov v višini 4.06 milij. lir.

Hkrati je bil potrjen tudi pravilnik o izvrševanju proračuna ljubljanske občine, ki je v glavnem isti kot lani.

Po čl. 2. pravilnika so proračunani vsi redni izdatki na 82,74 milijonov lir in prav tako visoko so proračunani tudi vsi redni dohodki, da je proračun izravnane.

V II. poglavju so navedene določbe glede občinskih davčnin.

Socialna občinska določila na neposredne davke ostane nespremenjena ter znaša 4% od neposrednega davka, ki je služil za odmero redne občinske določke pri dohodku nad 20.000 lir, in se zviša postopno na 20% pri dohodku nad 400.000 lir.

Občinska tehtnina se spremeni:

1. Za tehtanje motornih vozil se pobira pristojbina do 500 kg 2 liri, do 1000 kg 4 (lani 3) in za vsakih 1000 do 5000 kg neto teže 1 liro več, nato pa za vsakih 1000 kg 2 liri več. Enako se zviša pristojbina za tehtanje vseh voz in tovorov z vprežno živno za 1 liro.

2. Za tehtanje praznih in nenatovorjenih voz se plača: za voz 2, za avto 5, za motorno kolo pa 3 lire; ne plača pa se tehtnina za vozila, če se tehtajo zaradi tariranja.

Mestna tržnina ostane v glavnem nespremenjena. Od stojnice, barake, lope do 5 m² se odsej pobira 2 (lani 0,50), od 5 m² do 10 m² 3 (lani 1) in nad 10 m² pa 4 (lani 1,50) lire tržnine.

Občinska sejmarina ostane nespremenjena.

Občinska mestarina od tržnih stojnic ob sejmih se zviša od 1,50 do 9,50 na 2 do 10 lir po prostoru.

Občinska mestarina od tržnih stojnic ob sejmih se zviša od 1,50 do 9,50 na 2 do 10 lir po prostoru.

Občinska vodovodna naklada ostane nespremenjena.

Zviša pa se občinska pristojbina za porabljeno vodo, in sicer do letne porabe 1000 m³ od 1 na 1,50 lir za m³, od 1000 do 5000 m³ od 0,80 na 1,20, do 10.000 m³ od 0,60 na 0,90 in porabi nad 10.000 m³ od 0,40 na 0,60 lire za vsak m³. Za vsak m³ nad dovoljeno količino vode se pristojbina zviša od 0,80 na 1,20 lira.

Vode so začela upadati

Vode so včeraj dopoldne, na dan sv. Blaža, ki je naklonil poplavljenim krajem toplo sonce, začela se kaj naglo upadati in se vračati v svoje struge. Terenska sekcija za regulacijo ljubljanske, ki ima del svojega urada v nekdanji Martinčevi pisarni na Spici, je včeraj ugotovila, da je Ljubljana pri posebnem vodomeru na Spici od svetnice do včeraj dopoldne narasla za 240 cm nad normalo, danes pa padla za okoli 40 cm. Sekcija ni mogla še dobiti kakih posebnih poročil o stanju voda na Barju in v koliko je Ljubljana poplavila gotove barjanske dele in naselja, ki so bila svoj čas vedno v nevarnosti, da jih vode zalijejo. Odkar je popolnoma izvedena regulacija ljubljancev je ta nevarnost močno odstranjena. Od včeraj naprej so bile vse zatvornice, tako ona na Spici in ona v Grubarjevem prekopu dvignjene prav visoko, da se je voda naglo odtekala naprej.

Kakor poročajo, je Mali graben poleg Gradaščice silovito narasel. Trgal je zemljo na mnogih krajih, tako v odseku ob Cesti dveh cesarjev. Ponekod so je razlil žez travnike. Ljubljana je v sredo nosila s seboj tudi mnogo drv, bukovih in mehkih, kakor tudi razen les in drevesa.

Zelo huda ura je bila v polhovgrajskih krajih. Tam so razni studenčki in potočki bili spremenjeni v bešene hudournike, ki so z raznih hribov okoli Grmade drveli nizdol v ravnino in s seboj vlačili drva. Gradaščica se je na mnogih krajih razlila po njivah. Trgala je pri Bokaleh zemljo. Odnosla je tudi mnogo bukovih drv, ki so jih ljudje nižje skušali prestrači in loviti. Nekateri so si na ta način pripravili primerno zalogo.

Stari pratikarji sedaj skušajo spraviti nalive in nevihto, ki je besnela na svetnico, v sklad z raznimi na ta praznik osredotočenimi vremenskimi reki. Ker se je letošnja svetnica v enem dnevu nagrmadila toliko vremenskih pojavov, ne morejo najti pravega reka, da bi opozorili, kakšno vreme bo za velikončne praznike in v poletju. Najbrž bo najboljšo držal oni rek starih pratik, ki veli:

»Če prinese svetnica jasno in čisto nebo, se na me dolgo po pomladi tožilo bo.« In še ta: »Svetnica zelena, svetna snežena, a velikončna ledena.«

Občinska vodomerščina in občinska pristojbina od hidrantov ostaneta nespremenjeni.

Občinska pristojbina za priključitev vodovoda na vodovodno omrežje do 3 izlivkov znaša 285 lir, za vsak nadaljnji izlivke pa 28,50 lir. Za izključno stanovanjske hiše se ne zaračunava ta pristojbina.

Gostiščina ostane v glavnem nespremenjena ter znaša od starih hiš 3,5% uradno ugotovljene kosmate najemnine, od vseh novih hiš pa 2%. Če skupna najemnina ne presega 1900 lir, se gostiščina ne pobira, razen če ima lastnik več hiš, katerih skupna najemnina znaša preko 1900 lir.

Kanalska pristojbina je ostala nespremenjena.

Napisa taksa se nekoliko spremeni. Na podstav uradno odmerjene osnovne pridobitne, družbenega davka ali minimalnega davka plača vsak, ki izvršuje v Ljubljani samostojni obrat, napisno takso po posebni lestvici. Pri osnovi do 200 lir 10 lir, do 3000 15, do 500 25, do 1000 50 lir za vsakih tisoč lir do skupno 5000 po 50 lir več, do 10 tisoč 600, do 20 tisoč 1400, do 30 tisoč 2100, do 40 tisoč 2800 in do 50 tisoč 4000, za vsakih nadaljnjih polnih 1000 lir pa po 100 lir.

Občinska davščina na potrošnje ostane nespremenjena, prav tako tudi občinska veselilna davščina in razne občinske takse in določke k državnim taksam po zakonu o taksah.

Občinska taksa na pse se zviša za psa čuvalja od 4 na 25, za vsakega drugega psa od 60 na 100 lir, pavšalna taksa za priznane psarne pa od 120 na 200 lir.

KULTURNI OBZORNİK

Nova knjiga slovenske Akademije znanosti in umetnosti

Razprave matematično-prirodoslovnega razreda. Knjiga II.

Slovenska Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani je izdala 500 strani obsegaajočo publikacijo Razprave in sicer matematično-prirodoslovnega razreda ter s tem pokazala svetlu, kako ustvarja slovenska prirodoslovna znanost. To je druga knjiga prirodoslovnih razprav naše Akademije, toda po obseznosti prekaša prvo, pa tudi po notranji raznovrstnosti. Take knjige so danes najvidnejši dokaz, kako naši znanstveniki delajo ter ustvarjajo slovensko znanost, ki je na stopnji evropske ter prinaša rezultate, katerih tudi svetovni znanstveniki ne bo mogel molče preiti, na noben način pa ne oni, ki se zanima za znanstveno podobo naše prirode, favne in flore; vseh vprašanj z oblasti zoologije, botanike, geologije in paleontologije, mineralogije in petrologije ter meteorologije naše pokrajine. V tem je ravno pomen naših visokih znanstvenih zavodov, da metode prave sodobne znanosti prenašajo na domače probleme ter tako svetovni znanosti v določenih oblasteh prinašajo rezultate z naših polj, bogate človeško poznanje ne samo po metodi, temveč tudi po širini obzorja. Prav iz te knjige prirodoslovnih razprav se vidi, kako potrebna je našim krajem univerza in tak zavod, kakor je Akademija, kajti koliko nenadejanih vprašanj se leži v naši prirodi in kako marljivo in požrvalno se naši znanstveniki poglabljajo v našo domačo naravo, da jo razumejo in njeno zakonitost ali svojevrednost v najrazličnejših panogah razodevajo nam in svetlu!

Tako sta v tej knjigi dve razpravi iz zoologije. Prvo je napisal prof. Hadži pod naslovom »Raziskovanje o ishiropsalini«, ki predstavlja vrste naših »suhih južev«, ali kakor jih je — Hadžijevemu mnenju pravilneje krestil P. F. Schmidt — matičev s škarjami. Hadži kontrolira vse vrste teh žuželk v Sloveniji ter jih primerja z drugimi in izvede revizijo vrst, podajajoč tudi nove razpoznavne znake, obenem pa se loti tudi vprašanja primata in razvoja skutuma oz. terginitih plošč na prednjih petih tergih abdomena. S to obširno razpravo (str. 114) nadaljuje svoje razprave o teh pajkih. — Drugo razpravo iz zoologije je napisal F. Kos o »izotomidah Vzhodnih Julijskih Alp«, to so živalice (Deschmann: Schneefloh), ki žive v bližini ledenih in snežnih kompleksov. Pisatelj jih na podlagi gradiva v našem muzeju, katerega je nabiral po naših planinah, izpeljal primerjavo z dozdaj znanimi vrstami drugod, revidiral več mnenj ter določil vrste teh živalic, ki žive pri nas in eo za naše kraje nove. Kos podaja natančno najdišča ter natančno diagnozo.

Iz botanike nadaljuje iz prve knjige obširno razpravo o »asociacijah borovih gozdov v Sloveniji« Tomažič Gabrijel. V to poglavje spadajo popisi borovih gozdov, ki raste v Sloveniji na plitvih, neaproviranih in kiselih tleh in eo razširjeni zlasti na permokarbonskih peščenjakih in ekriavcih, na diluvialnih in starejših glinah, na starih konglomeratih in prodeh. V petih poglavjih podaja tu vegetacijo teh gozdov pisatelj, ozirajoč se na floristični sestav družbe, sinekologijo, sinegenzo in sistematično družbo. Rezultati eo narejeni na podlagi popisov 53 gozdov, ki so navedeni v uvodu. Grafično pa jih prikazuje posebna velika tabela na koncu razprave.

Iz panoge geologije in paleontologije prof.

Občinska taksa od vrednostnega prirastka se spremeni. Ob povški vrednosti za več ko 10 do 15% znaša 5%, od 15 do 20 odst. 6%; itd.; nato 10% pri povški vrednosti od 90 do 100% in 20% pri povški vrednosti nad 100%.

Občinska taksa na biljarde znaša za prijavo biljarda 10, poleg tega pa še 80 lir.

Občinska taksa na hišno služabništvo znaša na leto 80 lir za vsako osebo.

Spremembe drugih pristojbin.

Pristojbina za prevoz z reševalnim avtom se zviša za vsako vožnjo v mestu od 30 na 50 lir.

Klaviške pristojbine ostanje stare. Pri oglednih se ne dela več razlika z ozirom na težo živali.

Hlevnina ostane neizpremenjena. Najemna pristojbina od celice se zviša v hladilnici od 410 na 500 lir letno, v zmrazovalnici od 436 na 1000 lir za vsak m².

Dnevna najemnina se zviša v predhladilnici za govedo od 4 na 10, za prašiča, tele ali drobnico od 2 na 5, za jagnje od 0,50 na 2, za konja od 4 na 10 in od mesa ali slanice od 0,02 na 0,05 za kg.

V hladilnih celicah se zviša pristojbina za govedo od 5 na 12, za prašiča, tele ali drobnico od 2 na 6, za jagnje od 0,50 na 2 in konja od 5 na 15 lir.

Cena umetnega ledu se zviša od 2 na 4 lire.

Občinske konjaške pristojbine se zvišajo od 11,50 na 15 lir.

Občinska pristojbina za ogled mrličev ostane neizpremenjena.

Rakovec I. opisal najdbe dveh nosorogovih zob s Kamnitnika pri Škofji Loki ter ugotovil, da pripadajo nosorogu ter sta bila naplavljena iz bližnje okolice na Kamnitnik. Po natančni analizi in primerjavi z drugimi najdbami, ugotavlja funkcijo zoba (desni molar spodnje čeljusti, ter levi molar zgornje čeljusti) ter da je pripadel mlajšemu nosorogu vrste *Rhinoceros mercki* oz. *antiquitatis* iz zadnje interglacialne dobe. Fotografija ponazarja najdbo.

Več razprav je iz območja mineralogije in petrologije. Tri je napisal pokojni V. V. Nikitin in sicer: Kristalografska in optična karakteristika vivianita iz Nevelj. O prištevanju živcev k anortoklastu samo na podlagi podatkov o legi optične indikatriše, ki jih daje Federovljova metoda ter Pri spevek h karakteristiki eklogitov in amfibolitov jugovzhodnega Pohorja in k vprašanju o nastanku eklogitov. V prvem članku podaja natančne mere kristala vivianita, ki eo ga našli ob mamutovih kosteh pri Nevlihi. V drugem pa načena vprašanje, kako eo določiti, ali je živec anortoklast. Za sicer enotne živce globlin in žilovin, katerih lega optične indikatriše pa se le malo razlikuje od monoklinske, predlaga ime »sanidin ortoklast«, kar velja n. pr. za kalijeve živce iz magmatskih kamnin na Pohorju. Najdljša pa je tretja razprava, v kateri je podana detajlna megaskopska in mikroskopska karakteristika eklogitov in amfibolitov v okolici Slovenske Bistrice ter kemične analize amfibolovega eklogita, hornblendita in serpentina. Da se tolači, da je nastanek eklogitov v zvezi z vplivom injekcij apitov in pegmatitov na kamnine peridotit-eke vrste, pri čemer imata važno vlogo fluidalna voda in mineralizatorji (najbrž klor). Če je mineralizatorjev malo, nastajajo pod istimi pogoji amfibolit. — Iz istega področja sta dve razpravi L. Dolar-Mantuanijev. V prvi govori o Tonalitih in apitih na jugovzhodnem pohorskega tonalitnega masiva, kakor eo se pokazali v okolici Slov. Bistrice. Pisateljica podaja natančno analizo teh metamorfnih kamnin, v katerih je našla vložke in žile tonalitov, tonalitnih apitov, apitov in pegmatitov ter redko prehodnih kamnin k granodioritom oz. granitom. V marmorih naraste v tonalitu količina kalijevih živcev kakor tudi rogovače na račun biolita, v levkokratinah kamninah pa opaža zlasti povečanje bazičnosti plagioklazov. — Druga razprava pa pomeni prispevek h karakteristiki blejske skupine in ima naslov Triadne magmatske kamnine v Sloveniji. V njej podaja točen mikroskopski popis magmatskih tvorbo blejske kotline, ki jih prištevajo k raznovrstnim tufom. Ker nastajajo le v enem komadu vitraški albita, v vseh drugih pa andezina, ni dovoliti izhodne prodornosti h keratofrom, temveč je prikladen morda še najbolj naziv keratofirit. Za končno določitev bi bila važna še kemična analiza.

Zadnja razprava v zborniku pa spada v področje meteorologije ter jo je napisal M. Čadež z naslovom: »Vpliv turbulence na nastanek in razvoj inverzij ter na razvoj ničstopinjskih izotermije«. V tej razpravi tolači vpliv turbulence zraka na nastanek in razvoj inverzij, dalje vlažno labilnost ozračja, ki jo opažamo v bližini inverzij, nato daje odgovor na vprašanje, zakaj je v splošnem nad zopornimi plastmi relativna vlažnost manjša kot pod njimi in zakaj se ničstopinjske izotermije, povzroče po taleh se snežinkah, v eplošnem ne morejo močneje razviti.

Taka je vsebina in rezultati te velike znanstvene publikacije naše Akademije, ki morejo biti naši prirodoslovni znanosti samo v čast.

Obiski v zveznem vzgajališču v Trnovem

Tiskovni urad Zveze fajšev sporoča: Zvezno poveljstvo GILL-a sporoča, da morejo sorodniki obiskovati gojence zveznega vzgajališča v Trnovem samo prvo in četrto nedeljo vsakega meseca od 13.30—15.30.

Gospodarsvo

Gospodarska zastopstva na Hrvaškem

Nemški listi prinašajo izvešček iz predavanja prof. dr. Josipa Butorca na sestanku delovne skupnosti dunajskih visokih šol za jugovzhod o organizacijskih oblikah gospodarstva na Hrvaškem. Posebno je zagrebski gost podčrtal novo ureditev gospodarskih organizacij. Vse dosedanje organizacije so bile razpuščene, bilo jih je skupno 294. Na njih mesto so stopile predvsem gospodarske zbornice, katere so 4, dočim jih je bilo prej 10. Te zbornice so: obrtniške, industrijske, trgovaške in zbornice za denarne zavode in zavarovalnice. Vse zbornice imajo svoj sedež v Zagrebu. Poleg tega obstoja cela vrsta pokrajinskih, županijskih, okrajnih in občinskih zastopstev. Funkcijo dosedanjih združenj so prevzela županijska zastopstva zbornice, ki imajo poleg tega še strokovne odseke, v katerih so posamezni pripadniki zbornice neposredno včlanjeni. Skupno bo 15 strokovnih zajednic namesto dosedanjih 284 združenj.

Dočim je zbornicam dano proučevanje in reševanje strokovnih in splošnih gospodarskih vprašanj, spadajo v pristojnost strokovnih organizacij vprašanja obratno-gospodarskega in soc.-političnega značaja kot na pr. določanje cen, dobava in racionalna razdelitev surovin in vojaško važnih predmetov, racionalizacija potrošnih predmetov, določanje dovoljenih zaslužkov, določanje delavskih plač in razsodništvo. Za vse državno ozemlje je bila ustanovljena ena sama delavska zbornica, ki ima primerno število okrajnih in županijskih zastopstev.

Najvišji organ za hrvaško gospodarstvo je zastopstvo hrvaških gospodarskih zbornice in strokovnih organizacij. Nadalje hočejo ustanoviti tudi državni svet za dirigirano gospodarstvo, ki naj bi izdelal splošen gospodarski načrt, ki naj bi se izvedel s sodelovanjem vseh gospodarskih organizacij v državi.

Končno je predavatelj ugotovil, da je na Hrvaškem 118.500 gospodarskih podjetij, ki so bila organizirana doslej v 284 strokovnih združenjih in 10 zbornicah, dočim so sedaj organizirana v 4 zbornicah in 15 strokovnih organizacijah.

Holandskoitalijanski trgovinski sporazum. Nedavno je bil podpisan italijanskoitalijanski trgovinski sporazum za leto 1943, ki določa povečanje medsebojne trgovinske izmenjave. Bili so določeni za izvoz iz Italije kontingenti za južno sadje, vino, tekstilije, kemične in farmacevtske proizvode, cigaretni papir in stroje. Dočim so bili za izvoz iz Holandije določeni kontingenti za radijske aparate, cvetlične gomolje, kovinske predmete, semenski krompir in kemikalije.

Avtomobilska cesta Budimpešta—Trieste. Madžarsko prometno ministrstvo je dovolilo kredit v znesku 10 milij. pengő za zgraditev 5 velikih avtomobilskih cest. Te ceste naj bi vezale Budimpešto s Triestejem, Berlinom, Krakovom, Odeso in Novim Sadom. S tem se je pristopilo k urušitvi stare želez madžarskih krogov, vpostavitvi zvezo z adriatskim morjem. Nova avtomobilska cesta naj bi vezala Trieste z Ljubljano in Zagrebom, nato pa z madžarskim omrežjem dobila priključek na cestno omrežje, ki bi segalo do Črnege morja.

Hrvatska državna kovnica. Nedavno ustanovljena državna kovnica na Hrvaškem je bila vpisana v trgovinski register. Predsednik upravnega sveta je bančni ravatelj Anton Bešlić.

Povišanje davka na poslovni promet na Hrvaškem. Splošni davek na poslovni promet na Hrvaškem je zvišan na 4%, dočim znaša stopnja luksuznega davka 12—40%.

Pogodba o pravni pomoči med Belgarijo in Hrvaško. V začetku prihodnjega meseca pride v Sofijo posebna hrvaška delegacija, ki bo sklepala s pristojnimi belgarskimi uradi posebno pogodbo o pravni pomoči med obema državama. Pogodba bo obsegala civilne in trgovinske pravne zadeve.

Vojne dobave Zedinjenih držav. Po uradnih podatkih iz severnoameriških Zedinjenih držav so le-te v 18 mesecih od uveljavljanja sistema najema in posojil. t. j. od 11. marca 1941 do 10. septembra 1942 izvršile vojnih dobav za 6 milijard in pol dolarjev. Od tega sta še dve milijardi in pol za Anglijo, vstevši popravila ladij in drugih služb, 2,2 milijardi za Rusijo, 1,8 milijarde pa za ostale države, zlasti za Egipt in države na bližnjem vzhodu. Roosevelt je nadalje izjavil, da so znašale dobave meseca oktobra 1942 915 milij. dolarjev. V prvem tromesečju so znašale dobave 120 milij. dolarjev, v zadnjem znanem tromesečju pa že 2 milijardi dolarjev. Sistem dobav je sedaj raztegnjen na 32 držav. (»Il Sole«)

Iz vzrokov vojne nastaja orožje miru

POT POLITIČNE MOČI PETROLEJA

Petrolej je bil na prvem mestu izvoza iz Mexike. V letu 1921 so izvozili 172 milijonov sodov, leta 1925 samo še 96 milijonov sodov. Leta 1921 je prinesel izvoz 757 milijonov pesosov, leta 1933 samo še 363 milijonov, manj kot polovico. Če je bila vrednost zlata mehiške valute v letu 1921 98,12, je bila leta 1933 samo še 46,49. Poleg tega je bil petrolej glavni dohodek države in je ta dohodek padel v tem času skoro za tretjino.

Za vse to petrolejske družbe niso imele nikakih skrbi. Nič niso črpale, na svojih petrolejskih poljih so opravljale le najnujnejša dela. Ogromna petrolejska polja okrog Tampica so hranili kot rezervo za bodočnost in za čas, ko bo mehiška vlada bolj »pametna«. Uradniki trustov so bili miroljubni ljudje, nič tiste poizvedovalne napetosti iz prejšnjih časov ni bilo v njih, ko so kakor v divjem lovu nemirno poizvedovali za »tekočim zlatom«. Hayes, stari geolog, ki je odkril Potrero petrolejski studenec, ki je donasal Dohoneyu dnevno 150.000 sodov, ta Hayes je vrtil na svojo pest; nekaj »starih« se mu je pridružil, a vsi ti tako imenovani »neodvisni« so morali kmalu prenehati. Trusti so bili še vedno vsemočni in čeprav niso nadaljevali z iskanjem novih vrelcev in izkoriščanjem starih, tudi drugim niso dovolili tega. Uradniki trustov, ki so prišli s pogodbami v žepih iz USA in Evrope, so gradili igrišča za tenis in preurejali svoje hiše. Tukaj so delali kakor v banki ali zavarovalnici in prav nič jim ni bilo mar, da je izhlapeval vsepovsod zemeljski plin, da so brez koristi viseli nad polji gosti oblaki neizkoriščene sile in da je vsak dan izginjalo s piskajočim žvižgom 5 milijonov kubičnih palecev neizrabljene sile. Nič jim ni bilo mar, če je bilo polovico mehiških petrolejskih delavcev brez kruha, da je država hiralca, ko je naenkrat

izgubila svojo »življenjsko kri«. Če pa je le koga skrbelo, so je naglo umaknili.

Medtem ko je bilo na mehiških petrolejskih poljih vedno bolj tiho, je odmeval v pragozdovih Venezuele šum mrličnega razvoja. Poizvedovalci so izgubljali svoje življenje, streljani z zastrupljenimi puščicami Motilonov, divjih prilikavih Indijancev na meji Venezuele in Kolumbije, delavci so se utapljali v somornikah lagun, pod katerimi leži petrolej in kjer je kmalu zraslo nešteto vrtnatih stolpov. Mrzlica in mrčes sta spremenili življenje petrolejskih delavcev v Venezueli v peklo, toda petrolej se je pretakal. Nepokorna Mexico je bila kaznovana, nad Venezuelo in Kolumbijo pa so razlivali petrolejski mogotei blagoslov svojih milijonov.

Venezuela: zgled »petrolejske republike«.

Venezuela, s površino enega milijona kvadratnih kilometrov, je približno štirikrat tako velika kakor Anglija, ima pa samo tri milijone prebivalcev, od teh 60.000 inozemcev. Venezuelske Pampas so dovolj velike, da bi prehranile tretjino goveje živine, ki jo ima Argentina. Ima je pa komaj tridesetino. Poljedelska zemlja je dovolj bogata, a pridelujejo največ kavo, približno tisoč vreč na leto, in poleg tega okoli 20.000 vreč sladkorja. Pšenico, riž, sočivje morajo uvažati, prav tako gradbeni material, čeprav imajo gozdovi na meji Guayane dovolj plemenitega lesa. Venezuela ima 18.000 kilometrov plovnih rek, pa skoro brez prometa. Zeleznice pa je skupno samo 1000 kilometrov. Zakaj?

Predvsem silišmo, zakaj je tako malo ljudi tukaj. Od leta 1891 se je dvignilo število prebivalstva v Venezueli samo za 600.000; celo stoletje je trajalo, da so podvojili prebivalstvo glavnega mesta Caracasa. Po konzularnih statistikah je živel leta 1930 10.000 Venezulancev v inozemstvu in po Humbertu Tejera, takrat preganenem venezolanskem nacionalnem ekonomu, je bilo poleg omenjenih še najmanj 300.000 beguncev, ki se niso javili konzulatom.

Je pomanjkanje kapitala krivo za take razmere? Zunanji državni dolg Venezuele je znašal leta 1912 181 milijonov bolivarjev, leta 1928

pa le še 78 milijonov in danes je Venezuela edina južnoameriška dežela, ki nima skoraj nobenega dolga v inozemstvu. Čemu je potem ostala tako dolgo za svojimi sosedi?

Zaostali razvoj Venezuele ima v zadnjih desetletjih enake osnove kakor enostranski razvoj Mexike ali dolgotrajno zanemarjanje Irana ali Bolivije: vladajoča plast je služila milijone brez duha podjetnosti. Dežela je bila bogata, ne da bi potrebovala, da jo odkrije njeno ljudstvo s trdom in znojem. Tudi v Venezueli je dovolj petroleja. Njena petrolejska polja leže okoli Maracaiba, na skrajnem robu dežele, tako da ni bilo treba niti prevoznih sredstev za to, da bi dežela obogatela.

Vse to pa je bilo seveda spet prednost za petrolejske družbe, kajti od Maracaiba do New Yorka je le 1650 morskih milj, pot je veliko krajša kakor pot od Galvestona v Texasu do New Yorka. Tudi do Evrope je manj daleč. Tanki, ki vozijo iz Venezuele v London namesto iz Tampica, prihranijo 800 milj pol. In predvsem težijo lik ob obali in venezuelskem najbogatejšem petrolejskem polju La Rosa holandski otoki Curacao in Aruba, naravnost idealni pristanišči za »nevtralce« in njihove čistilnice, ki jih dežela, ki proizvaja petrolej, nimajo.

Številni geologi trdijo, da so petrolejski zakladi Venezuele med najpomembnejšimi na svetu. Od leta 1907 dalje je vrtila petrolejske vrelce v Venezueli družba Venezuelan Oil Concessions, ki jo je ustanovil Deterding. Toda venezuelski rudokopni zakoni so sloneli na španskem pravu, pogoji niso bili ravno ugodni in se potem takem ni moglo veliko delati vse tja do leta 1922, ko je prišel do veljave angleško-ameriški trust. Ob koncu leta 1921 je poslala Royal Dutch k generalu Gomezu takratnemu predsedniku Venezuele majorja Jamesa Rothschilda, leta 1922 pa so prišli tudi ameriški posredovalci. Posledica tega je bil nov zakon za rudnike. Družbe so bile oproščene vseh davčnin. Plačale so le za izvožen petrolej 10% carine in vlada — dejanski predsednik Gomez — je prejel povrh tega še 7,5% izvozne vrednosti. Poleg tega so morale družbe graditi ceste in na druge načine pomagati »odkrivati« deželo.

Drobne novice

Koledar

Petek, 5. februarja: Agata, devica in mučenica; Germin in Albin, škof.

Sobota, 6. februarja: Doroteja, devica in mučenica; Tit, škof; Amand, škof; Silvan, škof in mučenec.

Lunina sprememba: 5. februarja: mlaj ob 0,29. Herschel napoveduje mrzlo vreme.

Novi grobovi

† Marija Seseek. V Novem mestu je v 86. letu starosti umrla blaga mati gospa Marija Seseek roj. Vavpetič, mati č. g. kanonika Šeska Ivana. Pokopali bodo rojnice v petek, 5. februarja iz hiše za lošti Proštijška 3 na župnijsko pokopališče v Novem mestu in sicer ob treh popoldne.

Naj rajni sveti večna Luč. Vsem njenim dragim naše iskreno sožalje!

Krasen češki roman

»GOLOBČEK«

dobite po vseh knjigarnah in trafikah.

Naročajte knjige

»Slovenčeve knjižnice«!

Krepka dolenska korenina

Kdo ne pozna starega Novomešana g. Florjana Kolena? — Malo jih je, ki bi ga ne poznali. Saj je znan ne le v Novem mestu, nego tudi daleč po Dolenjskem, pa tudi po Gorenjskem in Štajerskem. Pred 75 leti je mož zagledal luč sveta v Novem mestu na Strmem bregu. S 17 leti je kot izkušen čevljarji pomočnik odšel po svetu in prepoloval veliko krajev. Zlasti pa so bile misli takratnih rokodelskih pomočnikov osredotočene na sev. nemške kraje. Tudi Kolene je kot mlad pomočnik usmeril svoj korak tja gor. Končno se je ustavil v Gradcu, kjer je ostal pri svojem mojstru celih 27 let, kar je bil že tedaj, še bolj pa bi bil za današnje čase odlični rekord. Saj je danes kaj malo obrtnih pomočnikov ali pa poslovo, da bi toliko časa služili enega gospodarja. V Gradcu je vsega ostal 32 let. V prvi svetovni vojni je moral kot vojak česarja služiti it'...c. To vojno je prišel v Novo mesto. Dobro četrto ure od Novega mesta v prijazni Irči vasi se je seznanil s svojo poznejšo ženo Micko. Oženil se je in tako živel 15 let v zakonu. Tu je deloma izvrševal svojo obit, deloma pa se je bavil v vrtnarstvu. Njegov vrtnički okoli hiše je bil vedno nekaj posebnega, na njem je gojil vedno le lepe in zlate cvetlice, katere je zlasti ob Vseh svetih povijal v vence in jih dajal ljudem brezplačno za okras grobov. Zelo rad, dejali bi, skoraj zagrizeno, pa se je bavil z staroslovstvom. Moč je zelo dober poznavalec starih, na steklo slikanih podob, katerih ima v svoji hiši nad 200. Pokupil jih je daleč na okrog po Dolenjskem, mnogo jih je prinesel s seboj iz tujine. Vse te slike je razvrstil v eni izmed sob svojih hiše v krasno zbirko, ki je mnogo vredna. Tako je slike rešil, da niso po deželi propadle, ali pa da jih niso pokupili drugi prekupevalci in jih odpravili v tuje kraje. Merodajni činitelji naj se za stvar poznajo, da ne bi z njegovo smrtjo slike šle nepravdo pot. G. Kolene ima tudi zelo veliko zbirko drugih starinskih predmetov. L. 1941 mu je umrla njegova žena in od tedaj samuje sam v svoji hišici. Drugujejo mu cvetlice, ki jih goji s posebnim veseljem, in pa ptice, katere rad hrani. Čas si preganja tudi s čitanjem katoliških knjig in časopisov, katerih naročnik in bralec je. Naš jubilar je bil tudi dolgoletni član Katoliškega društva rokodelskih pomočnikov v Novem mestu in tudi drugod po svetu, ko so se prav v tistih letih splovala tako zvana Kolpingova društva za pomočnike. Pri teh društvih se je kot član pač vsestransko udeleževal in se izpopolnjeval. Ko obhaja v svojem tihi in skromnem domu 75letnico rojstva, mu ključemo: Na mnoga leta, naj Bog to živi!

»Čitaj in širi« Slovenec!

Drobna ljubljanska kronika

Mesečna rekolekcijska ljubljanskih gr. duhovnikov bo v Domu duhovnih vaj na prvi petek, 5. februarja. Popoldne od 4 do 5 skupna adoracija, nato premišljevanje. Zbirališča v hišni kapelici. Vsi ljubljanski gr. duhovniki vjudno vabljani. — Vodstvo.

Občni zbor Narodne galerije bo v četrtek, 18. februarja ob tri četrti na šest v galerijski prostorih; vhod iz Tomanova ulice.

Prosvetno društvo v Zeleni jami ponovi v nedeljo ob pol 5 veseloigr »Težke ribe«.

Sporod koncerta na čelu, ki ga bo imel glavni čelist Anton Janiga v ponedeljek, dne 8. t. m. ob pol 7 zvečer v veliki filharmonični dvorani, bo naslednji: 1. Nardini; Adagio; Sammartini; Pesem; Guerrini; Allegro; 2. Haydn: Koncert za čelo in klavir; 3. Locatelli: Sonata; 4. Brero: Orientalna ljudska pesem; 5. Chopin: Nocturno (poslednje delo); 6. Diniu: Hora staccato. To je spored, ki mora zadovoljiti vsakega ljubitelja komorne glasbe in virtuozne igre. Po poleg klasičnih del koncerta in sonate so na sporedu tudi novejša dela, ki dajejo umetniku vso priliko, da pokaže svojo globoko občuteno in briljantno igrano ter tehniko. Na koncert opozarjamo. Predprodaja v knjigarni Glasbene Matice.

»Slovenčeve« v frančiškanski dvorani v nedeljo, 7. februarja ob 5 popoldne. Igra je doživela pri prvi predstavi nepričakovan uspeh. Občinstvo je napolnilo lepo frančiškansko dvorano do zadnjega kotika in je bil vsak nadvse zadovoljen z izredno besedno in situacijsko komiko, tako da občinstvo skoraj ni prišlo iz smeha. Sceno po načrtu g. delonika je izdelal g. Strucl in je v veliki doprinesla k uspehu igre. — Vstopnice dobite v trgovini Sifilgo in na dan predstave pri blagajni frančiškanske dvorane. V nedeljo ob 5 popoldne pride v Rokodelski dom, kjer bodo poslednji uprizoritvi prijazno in zabavno komedijo »Vihar v ko-

— Za pokojnega Lojzeta Grozdeta bo mala zadušnica v ponedeljek 8. t. m. ob 7 v frančiškanski cerkvi. — Sošolci.

— Lahen mraz pritiska. Po hudih nalivih na svečnico je na dan sv. Blaža nastopil vremenski preobrat. V sredo jutraj še močno oblačno se je začelo jasiti in popoldne je bil pravi pomladanski dan, ko je sonce prijetno ogrevalo zemljo in domove. Popoldne v sredo je bilo prav prijetno toplo in ni nič čudnega, da je bil ta dan dosežen v tem letu največji temperaturni maksimum, ko je toplotomer pokazal kar +10,5°. C. Proti večeru pa so zapihale mrzle sapa. Sever je izpodrinil topli jug. In v četrtek jutraj je jutranji minimum, ki je vladal 3 dni nad ničlo, padel spet pod ledišče. Bilo je 4. t. m. jutraj —2,4° C. Poleg lahkega mraza je zavalovila nizka, gosta megla. Barometer se je zelo dvignil od 757,1 na 765,7 mm. Prav barometer nam napoveduje suho in lepo vreme. Lepa vremena v sredo so se ljudje zelo razveselili. Prišla so se po vrhovih spet razna dela. Na vrsti je zlasti obrezovanje sadnega drevja.

— V najnovejši knjižnici »Satena« nam znani pisatelj teh cenjenih, lepih brošur dr. Knific predstavi kralja teme in njegovo delo. Knjižica bo za marsikoga pravo odkritje. Cena 1 lra. Naročnina »Knjižice« 12 lir. — Naročite se na Knjižice v župnih uradih, pri samostanskih vratarjih, v Mladinski založbi (Stari trg 30), v upravi na Rakovniku!

— Do začeta marca je še vedno čas za nakup »Družinske pratike«, ker bo nagradno žrebanje dne 15. marca. Vender naj si vsak, ki se želi udeležiti tekme za lepe knjižne nagrade, čimprej preskrbi izvod »Družinske pratike«, ker ne more nihče jamčiti, da ne bo že poprej izčrpana vsa neznačajna zaloga. Tekme se lahko udeležijo vsak z več izreznimi kuponi.

— V morje je padel in utonil. Sedemdesetletni zidar Ivan Mermolja iz Grada je šel jutraj zgodaj na delo. Ker je bila zelo gosta megla, se ni mogel orientirati, zašel je na morski breg in padel v morje, kjer je utonil.

Iz Novega mesta

Ogenj v mestu. V nedeljo zvečer okrog 20 je nastal v hiši na glavnem trgu ogenj. V neki sobi na dvorišni strani so se vsled kake iskre vnele cunjice v nekakem kosku in so tlele tako dolgo, da je ogenj obližnil že nekatere predmete v sobi. Vender kake bistvene škode ni prizadejal, ker je bil kaj hitro zadušen. Na kraj požara so prihiteli tudi poklicni gasilci, in novomeški firbi so zopet enkrat prišli na svoj račun, ko so se od srca smejali, — ne gasilec, pač pa zaprtim glavnim vratom, da gasilci niso mogli v hišo. Gasilci so bili pozvani, in mučno je bilo videti jih kako so stali pred zaprtimi vrati. V takem slučaju naj gospodar hiše takoj odpre glavna vrata, da bodo gasilci lahko takoj stopili v akcijo.

Nesreča vlad poledice. Na zledenem pločniku tako rekoč pred hišo, v kateri stanuje, je tako nesrečno padla soproga sodnika gospa Jožefa Petričeva, da si je zlomila levo roko. Gospa sodnikova je ostala v domači oskrbi.

Vreme se je zopet preobrlo. Po precej občutnem mrazu je zopet pritisnil jug, ki topi sneg na vse pretege. Tu in tam se že kažejo rujava polja in travniki. Zelo toplo je, a povetno oblačno, in je pričakovati spremembe. Po cestah in ulicah teko kar celi potoki umazane vode, ki se steka v Krko. Vode naraščajo in mlinarji, ki so bili celo poletje, vso jesen in večji del zime brez vode in niso mogli mleti, se bodo oddahnil. Z njimi pa tudi kmetje, katerim so zaloge moke že pošle.

Z Vrhnike

Županova zahvala. Gospod Kočevar Fran, posestnik in gostilničar na Vrhniki je daroval za občinske uboge na Vrhniki znesek 300 lir mesto venca na grob pokojnega Matije Žitka, posestnika na Verdu, kar se mu županstvo iskreno zahvaljuje.

Iz Cerknice

90letnica gospe Frančiške Svet. V starodavni Cerknici na Notranjskem je v krogu svojih sinov, hčera, vnukov in pravnukov obhajala dne 29. januarja t. l. 90letnico svojega rojstva in godovnin, mati, pramati in prapramati Frančiška Svet roj. škof. Tiho in skromno brez vsakega hrupa, kakor je vedno bila. Živela je vedno zelo v skromnih razmerah, obdanih s trdim delom, in vedno le za svojo številno družino. Rodila je 12 otrok, od katerih jih še danes živi 7. Vzgojala in vzgojila je ta svoj rod kot to more le prava slovenska mati, vzgojila je vse otroke v krščanskem duhu, kakor to čuti le plemenito srce. Jubilarica je vdova pred 10 leti umrlega posestnika in lesnega trgovca Antona Sveta, ter je vse do njegove smrti z njim delila tolažbo v veri in svoji družini. Danes so njeni otroci razkropljeni v raznih krajih po svojih poklicih. Ob visokem življenjskem jubileju, ko jo gledamo še zdravo in bistro v primeru z njenimi leti, prosimo Boga, da bi ji dal zdravja in tolažbe še za naprej prav do skrajne meje njenega življenja.



Na vzhodnem bojišču čistijo letalec sneg s prevoznega letala pred odletom.

Iz dela in življenja - od tu in tam

Z Gorenjskega

V Dolu pri Ljubljani je bila v januarju suša. Čudna zima je povzročila, da konec januarja niso bili brez vode le vsi višji ležeči kraji v območju Dola pri Ljubljani, ampak je bila celo suha tudi struga Pšate in vedno živahna Bistrica je bila skoraj čisto na koncu. Celo ribogojni napravi v Dragomlju je suša že resno grozila. Takega vremena ljudje še ne pomnijo. Dež začetek februarja je seveda pregal vse neveselosti.

Zborovanje delovne fronte v Trzinu je zbralo obratne vodje in delovodje, ki so se ob praktičnih zgledih vadili za vse primere iz njihovega delovnega področja. Dalje so razmotrivali z obratnimi vodji in z vsemi oddelkovnimi vodji vprašanja delovne discipline in povečanje izdelovanja v tovarnah.

Iz življenja v Smledniku. Vaški kovač Kaiser je dobil 9. otroka, zdravega fantka. V lanskem letu je bilo v Smledniku 89 rojstev in le 30 smrtnih primerov. Kot učiteljica je prišla na šolo Ana Lisa Umlauf, ki je prevzela vodstvo deklet in otroško skupino.

Smartno pri Litlji. Pred nedavnim so imele žene kuharski tečaj. Predzadnjo soboto v januarju je bilo v stranknem domu mladinsko zborovanje. Nastopila sta kot govornika vodja domače krajevne skupine Weiss in vodja krajevne skupine iz Litije Rohm. Oba govornika sta obdelovala dnevna vprašanja in opozorila prebivalstvo na naloge, ki ga čakajo. Posebej sta opozorila mladino na Gorenjskem na veliki pomen kmečkoga dela na Koroskem ter na prednosti, ki jih ima mladina, če se prostovoljno javi na službo na kmetih. — Notar dr. Hölzl iz Kamnika ne uraduje samo v Kamniku, ampak vsak tork in sredo tudi v Litiji.

Nesreča kolesarke. Konec januarja se je v Domalah hudo ponesrečila delavčeva žena Marija Markun, doma iz Trzina. Na poledeneli cesti ji je kolo spodrsnilo in si je zlomila desno nogo. Prepeljali so jo v bolnišnico na Galnik.

S Spodnjega Štajerskega

Uspeh cestne nabirke za vojno zimsko pomoč v dne 23. in 24. januarja je dosegel za vso Štajersko 4,2 milijona mark. Od tega je Spodnja Štajerska nabrala 1,232.200 mark. Na čelu je med spodnjestajerskimi okrožji okrožje Maribor — mesto, ki je nabralo 370.000 mark (lani 114.000). Na glavo pride torej letos 3,23 mark. Povišanje v primeru z lanskim letom dosega 225 %. Sledi celjsko okrožje, ki je lani nabralo 90.807 M, letos pa 307.000 M, kar pomeni povišek 312 %. Brežiško okrožje je nabralo lani 19.027, letos pa 95.000 mark, torej za 399 % več, trboveljsko okrožje lani 32.250, letos pa 72.000 mark, torej 124 % več, ljubtomersko okrožje lani 23.679, letos 60.000 mark ali 147 % več, okrožje mariborska okolica lani 59.917, letos 140.200, torej 133 % več in ptujsko okrožje lani 39.687, letos pa 120.000 ali 202 % več.

Peta državna cestna nabirka bo tudi na Štajerskem, kakor v vseh drugih deželah Nemčije, 6. in 7. februarja. To pot bodo prodajali lončene znake — glave iz lutkovnega gledališča, največ Pavlihovi. Glave so žgane iz lončnine in so bile izdelane v različnih pokrajinskih državah. Veega skupaj je pripravljenih za to nabirko 39 milijonov glav.

Ureditev cen za opremljene in prazne sobe. Mariborski župan je določil konec januarja najvišje najemnine za prazne in opremljene sobe. Tako veljajo za opremljene sobe od najboljših do najslabše kakovosti naslednje mesečne najemnine: 45, 38, 30, 25, 18 mark. Te najemnine se morajo zmanjšati v kletnih stanovanjih in

v podstrešnih stanovanjih, ki imajo poševne stene, za 10 %. Pri najemanju samo za nekaj dni se za en dan ne sme računati več najemnine kakor znaša ena tridesetina mesečno najemnine. V teh najemninah je vključeno pospravljanje, kurjava s kurivom vred, čiščenje enega para čevljev na dan in osebo, električna razsvetljava, mesečno pranje rjuh in tedensko izmenjavanje brisače. Za toplo kopel se računa 0,6 marke. Če stanujeta dve osebi v eni sobi, se lahko najemnina povzra za 50 %. Za prazna stanovanja se računa najemnina po površini, dani v najem. Cena za kvadratni meter se sme povečati za 10 do 20 %, najemnina za kvadratni meter sam pa se dobi, če se celotna najemnina deli z vsoto kv. metrov površine stanovanjskih prostorov, vseh kuhinj.

Iz Hrvaške

Zakonska odredba o izjemnem stanju. V Zagrebu je objavljena zakonska odredba o izjemnem stanju. Uredba določa, da se lahko takšno stanje proglasi v primeru državne potrebe in v krajih, kjer so v teku vojaške operacije. V kraju, v katerem je objavljeno izjemno stanje, preide vsa izvršna oblast na vojaškega poveljnika ali pa na katero drugo osebo, ki je za to posebej določena. Nosilec izvršne oblasti lahko v področju, v katerem je objavljeno izjemno stanje, začasno ustavi izvajanje obstoječih zakonov, odredb in naredb ter lahko izda izjemne odredbe.

Hrvatska državna markarnica. Vlada NDH je dosedaj tiskala znamke za svojo pošto upravo v hrvaški državni tiskarni. Ker pa dosedanje znamke v umetnostnem oziru niso povsem zadovoljevale, je vlada NDH sklenila ustanoviti posebno državno markarnico, v kateri bo v bodoče tiskala vse svoje znamke. Za izdelavo osnutkov za nove hrvaške znamke je nastavljen umetnik graver Karel Seitzinger, za ravnanje nove državne tiskarne, ki bo tiskala samo znamke in ki bo v kratkem že pričela obratovati, je pa postavljen dr. Hörer. Prve znamke, ki bodo nastajene v tej tiskarni, bo izdala Hrvatska filatelistična zveza za svojo letošnjo razstavo.

Brzojavni promet v NDH. Po objavljenih statističnih podatkih so lani poštni uradi v NDH odposlali na razne strani 1,331.400 brzojav z 27 milijoni 497.000 besedami.

Popravlilo zagrebske stolnice. Popravlilo zunanjih fasad in obeh stolpov zagrebske stolnice, je bilo že tako nujno potrebno, da jih je moral priti odbor za popravlilo stolnice takoj izvajati. Stroški za vsa popravilna dela gredo v milijone. Toda do sedaj je imenovan odbor prejel od raznih strani večje podpore, tako, da mu začetni del ni bilo treba prekinjati. Z nabiranimi prispevki do kmalu popraviljen levi stolp. Največji prispevek do sedaj je dala hrvaška vlada, ki je omenjenemu odboru nakazala znesek dveh milijonov kun. Večjo podporo za popravlilo stolnice je dala tudi zagrebska mestna občina.

Ustanovitev živinorejsko-zdravstvenega zavoda. V Vinkovcih dogotavljajo poslopje, v katerem bo imel svoje prostore tamonjski osrednji živinorejsko-zdravstveni zavod, ki bo raztezal svojo delavnost na vse področje severno-vzhodnega dela NDH.

Ženski delavski dom v Zagrebu. Javen urad za delo v Zagrebu je kupil za 10 milijonov kun štirinadestopaločno palačo v Kvaternikovu ulici ter bo v njej uredil ženski delavski dom in strokovno delavnico. V domu bodo dobila stanovanja in oskrbo predvsem mlada dekleta, ki prihajajo v Zagreb iskat službo. Oskrba v domu bo brezplačna tako dolgo, dokler jim ne bo preskrbel službo odnosno zaposlitev javen urad za delo. Dekleta in žene bodo pa med tem časom opravljala razna dela v strokovni delavnici, ki bo v domu.

Gledališče

OPERA. Petek, 5. februarja ob 17.30: Veliki vokalni in instrumentalni koncert. Izv. Cene od 24 lir navzdol. — Sobota, 6. febr. ob 17.30: Thalze. Izven. Cene od 25 lir navzdol. — Nedelja, 7. febr. ob 15: »Traviata«. Izven. Cene od 25 lir navzdol.

Otroci, ki so izbrani za sodelovanje v »Princeski in smaji«, naj se javijo v nedeljo ob 18 v Operi.

Zanimiv muzikalni dogodek bo vokalni in instrumentalni koncert, pri katerem bodo sodelovali: sopranistka Vidaličeva, mezosopranistka Karlovecova, član rimske opere Reale, baritonist Giuseppe Taddel in mladi tenorist Giorgio Sembri. Peli bodo razne solistične točke in duete iz najbolj znanih italijanskih in francoskih oper. Sodeloval bo operni orkester pod vodstvom dirigenta Zebreta.

V nedeljski »Traviata« bo pela partijo Violette Ivankova Ribičeva, Alfreda — Drago Čuden, Germona pa Vekoslav Janko. Ostala zasedba bo obhajala. Dirigent: Zebret. Režija in scena: Dobovec; zborovodja: Simonič; koreograf: inž. Golovin.

DRAMA. Petek, 5. februarja ob 15: »Kovinarstvo in ljubezen«. Izven. Cene od 12 lir navzdol. — Sobota, 6. febr. ob 17.30: »Veliki mož«. Red A.

F. Schiller: »Kovinarstvo in ljubezen«. — Drama. — Osebe: predsednik — Levor, Ferdinand — Verdonik, pl. Kalb — Pešek, lady Milfordova — Danilova, Wurm — Nakrst, Miller — Gregorin, njegova žena — P. Juvanova, Luiza — Levorjeva, knezova sluga — Rastresen, Zofija — J. Bolarijeva. Režiser: Malec; scenograf: inž. Franz.

V »Slovenčevi knjižnici« sta izšli dve zanimivi knjigi: »Srce in kri« in »Golobček«. — Postanite tudi vi naročnik »Slovenčeve knjižnice«!

Naznanila

ROKODELSKI ODER. Nedelja, 7. febr. ob 5 popoldne: »Vihar v kozarcu«. Opozorjamo na predprodajo vstopnic, ki bo na dan predstave od 10 do 12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrkova 12/1 desno.

FRANČIŠKANSKI ODER. Nedelja, 7. februarja ob 5 pop., zabavna burka s petem »Svojeeglavček« v prevedbi Jaka Spicerja. Predprodaja vstopnic v trgovini Sifilgo in na dan predstave pri blagajni frančiškanske dvorane.

RADIO. Petek, 5. februarja: 7.30 Lahka glasba — 8 Napoved časa. Poročila v italijanskini — 12.30 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Lahka glasba — 13 Napoved časa. Poročila v italijanskini — 13.10 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.12 Radijske pesmi. Orkester pesmi, vodi dirigent Angelini — 14 Poročila v italijanskini — 14.10 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Siljanec, Pisan glasba — 15 Poročila v slovenščini — 17 Napoved časa. Poročila v italijanskini — 17.15 Napeti in romane — 17.35 Godalni orkester, vodi dirigent Angelo — 19 »Govorimo italijansko«, poučuje prof. dr. Stanko Lehen — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Valčki, polke in mazurke — 20 Napoved časa. Poročila v italijanskini — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.30 Oprešitev, da se predstavim sam, revija Angela Mirnecova — 21.15 Simfonični koncert, vodi dirigent Alceo Toni. V odmoru: predavanje v slovenščini — 22.30 Narodne pesmi — 22.45 Poročila v italijanskini.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Bleiweisova 5, m. Hovevar, Celovška c. 62 in mr. Gartus, Mosje, Zaloška cesta 47.

Polzvedovanja

V Drami se je naša danska zapestila. Dobi se pri odrskem mojstru gosp. Lebnau v Drami.

A. Fogazzaro:

100

Palača ob jezeru

»Nikakor ne,« mu je odgovorila deklica. »Ali mi niste snoci sami rekli, da naj ga nosim v sru. Zdaj pa, ko ga vsi obsojajo in zasramujejo, ko se sam ne more več braniti, če prav bi lahko toliko povedal v svojo obrambo, zdaj naj ga zapustim in naj ga izključim celo iz svojih misli? Tega ne bo storila nikdar! Pravijo, da je brez čustev. Poslušajte!«

Duhovnik se je sklonil bliže k Editi, ki se je še vedno naslanjala na naslanjalo divana in govorila s komaj slišnim glasom.

»Hotela bi, da bi ga poznali tako, kakor sem ga poznala jaz. Njegovo srce je prekipelo čustev, ko bila nežnejša, kakor jih more imeti katera koli ženska. A prav to je bila njegova nesreča, ker tako ni mogel pričakovati uspeha v svetu in se ne razumeti z navadnimi ljudmi. Zaprli se je vase. Ko pa je ostal brez vsake opore, je padel. Mislim, da je bil veren. Uganil je moje skrivne skrbi glede očeta. Opazila sem to nekega dne, ko sva z očetom prišla skupaj iz stolnice. Skoraj vsak dan je prihajal k nam in nikdar ni prišla iz njegovih ust nobena beseda, ki bi bila vredna graje. Bil je tako spoštljiv do mene in tako previden v svojem govorjenju, kakor da bi bila desetletna deklica. Zdaj pa župan govori tako grozno o njem.«

»Ne... ne zdi se mi...« je zajel žalosten župnik. »Vse sem slišala. Prepričana sem, da se je vrnil v Palačo, ker ga je ona klicala. Preveč dobro se spominjam tega, kar mi je pripovedovala nekoč na izletu. Prepričana sem, kakor da bi videla pismo ali brzojavko. On pa je bil takrat zavrnjen od vseh. Kaj si je mislil ubogi mladenič, ko sem ga tudi jaz tako trdo zavrnila, ko je vendar prosil pomoči, da bi se ne pogreznil. Lahko bi bila ravnala drugače. Povedati bi mu bila

morala to, kar sem mu pisala pozneje. Mislija sem...«

Ni mogla več nadaljevati. »Nikar si ne domišljajte tega,« ji je dejal duhovnik. »Kako neki bi bili mogli predvidevati to, kar se je zgodilo? Ker ste hoteli doprinesiti tako plemenito žrtve, je bilo vaše ravnanje popolnoma modro, da ste mu pustili popolno prostost. Nič si ne smete očitati; vaša vest je popolnoma čista.«

Cez nekaj časa je Edita dvignila glavo. »Jutri ne smem biti več tu!« je dejala. »Boleje je tako, verjemite mi. Pred očetom bi ne mogli skrivati svojih čustev. Kako hudo bi mu bilo, če bi uganil vašo bolečino!«

»Skrbite vsaj, da bo kako usmiljeno bitje šlo za njegovim pogrebom. Molite zanj in naj molijo tudi drugi,« je zašepetala.

Župnik ji je to obljubil, ona pa še ni bila zadovoljna. Še nekaj je hotela pristaviti.

»Je kdo pisal njegovim sorodnikom?«

»Ne vem.«

»Saj ga tudi ti nisi marali. Rada bi sama poskrbela zanj, kolikor pač morem. Morate mi pomagati, ker nihče ne sme zvedeti, še manj pa moj oče.«

Don Inocencij jo je prijel za roko in ji jo molče stisnil.

»Poslala vam bom iz Milana majhen načrt,« mu je dejala. »V zvezi s tem mi boste pisali pošto ležeče.«

»Storil bom vse, kakor da bi bil moj brat,« ji je zagotovil duhovnik.

Plamen svetilke je začel pojesti in soba je polagoma postajala temna.

Župnik je vstal.

»Zdaj pa pojdite k počitku,« ji je dejal.

Edita pa ga je prosila, da bi še nekoliko počakala, da se pomiri, da bi oče nič ne opazil, ako je še zbujen in bi jo poklical.

Stopila je k vratom in dejala:

»Poglejte kak mir je zunaj.«

Naslonila se je ob podboje vrat in gledala nebo, ki se je polagoma preprezalo z oblaki. Vendar pa je še nešteto zvezd migljalo na nebesni modrini. Z zvonič je ura bila enajst.

»Čez eno uro bo tudi tega dneva konec,« je dejala Edita. »Zdi se mi, da bo jutri sonce drugačne barve in pozneje tudi. Koliko let še?«

»Še mnogo. Želim vam jih iz vsega srca še mnogo.«

»Ne vem. Mislim na mater.«

»Zakaj mislite na mater?«

Edita ni odgovorila. Vzela je v roke palico, ki je slonela ob vratih in začela pisati po pesku.

»Kaj delate?« je vprašal župnik.

»Nič,« je odgovorila. Vzela je v roke palico, ki je slonela ob vratih in začela pisati po pesku. Okno Steinegejeve sobe se je v tem trenutku odprlo. Zaslišal se je starčev glas.

»Kaj neki pomeni to? Sta še pokonci?«

»Še, očka. Ali ne vidiš, kako krasna noč je zunaj. Nisva še zaspala.«

»Nad gorami postaja temno, kaj ne? Bojim se, da bo jutri jutraj deževalo. Ko prideva v Milan, bova morala iti h gospe P. Ko sva odšla, je nisva obvestila.«

»Da, oče.«

»Morala bova iti tudi k gospe M. Saj sprejema prav jutri.«

»Dobro, očka.«

»Si morda videla mojo palico?«

»Tu je.«

»Bodi tako dobra in prinesi mi jo gor, kakor tudi tobačnico, ki sem jo pozabil v sprejemnici.«

»Pridem takoj.«

Vrnila se je v sobo in molče pozdravila župnika z roko. Don Inocencij je vzel tobačnico, ki jo je Steinegejeva pustila na mizi in jo je podal. Edita, ki je poznala izvor te tobačnice, jo je vzela, ne da bi jo pogledala.

Ko je duhovnik ostal sam, si je dejal:

»Kaj neki je napisala?«

Ugasnil je svetilko na mizi in počakal, da je Steinegejeva zaprla okno. Ko se utihnili tudi koraki nad njim, je vzel nočno svetilko, stopil k vratom in se sklonil k tlom.

Videl je znake, ki jih je naredila Edita, ker pa je bil prvi del besede zbrisan, ni mogel razbrati njenega pomena. Samo tiri zadnje črke so ostale nedotaknjene. Po dolgem trudu je župnik razbral: ... mweh.

Ostalo ni bilo mogoče razbrati.

»Weh pomeni v nemščini bol,« je dejal don Inocencij. »Kaj pa črka m?«

Zabrisal je celo besedo in se zamišljen vrnil v sobo.

Medtem pa je v Palači spal poslednje spanje tisti, ki je tako nepričakovano in nenadoma odšel v večnost. Njegovo življenje je bilo kratko, brez velikih del, omadeževano z mnogimi skrivnimi slabostmi in končno še z zablodami. Ki jih je svet že tako strogo obsodil. Kljub vsemu pa se je pogumno boril. Padel je večkrat, se vedno znova dvignil in se boril dalje, čeprav je bil ranjen.

Ce bi mu kdo odkril obraz, bi videl, da je bil popolnoma miren. Izraz na obrazu je bil podoben tistemu kot ga ima človek, ki zapuša za vedno hišo, v kateri je dolgo prebival, ki pa jo želi zapustiti. Stoji na pragu zadovoljen, a brez nevolje in nestrpnosti. Vedel je, da odhaja v mir, k počitku, ki si ga je tako želel. Vedel pa je tudi, da je končno ljubljen, kakor je vedno hrepenel, da bi bil ljubljen, da ga ljubi nežno in junaško srce, ki mu bo ostalo zvesto za vedno.

Vodometna pa ste v mirni noči pogovarjala in pripovedovala, da je Marina preminula kakor Cecilija, grof Cezar kakor njegovi predniki, da bodo kmalu prišli sem novi ljudje, ki pa bodo prav tako preminili kakor ti; zato je bilo pač odveč vsako razburjanje.

KONEC.

SPORT

1000 let stare smuči

C. J. Luther, urednik monakovske zimsko športne revije »Der Winter«, je izdal zanimivo knjigo pod naslovom »Smučarji v vojni«. Luther je tudi pri nas znan športni strokovnjak, ki je obiskal naše kraje v zvezi s proučevanjem smučarske zgodovine na Bloukah. V svojem zadnjem delu je objavil precej novega in doslej širši javnosti neznane gradiva o uporabi smučí v preteklih stoletjih.

Ze od nekdaj so bile smuči važno zimsko prometno sredstvo, katerega so se posluževali prebivalci pokrajin, kjer je ležala skozi vso zimo debela plast snega. Na prva poročila o vojaški uporabi smučí je našel Luther v nekem kitajskem spisu iz 10. stoletja. V 12. stoletju pa so poznali smuči tudi že na Finskem. S pridom so jih uporabljali v vojaškem spopadu med Finci in Danci približno tam, kjer je sedaj murmansko bojišče. O tem poročila danski zgodovinar Saxo Germanicus v delu, napisanem leta 1190. Finci so v tedanji vojni zmagali, in starodavni danski zgodovinar pripisuje vzrok finske premoči prav uporabi smučí.



Lov na volkove na Finskem

Da so podatki danskega zgodovinarja Germanica verodostojni, dokazuje slika, ki jo je objavil Olaus Magnus v delu o življenju severnih narodov. Magnusova knjiga je izšla leta 1555 v Rimu, 20 let pozneje pa je izšla v Strassburgu v nemškem prevodu. Redne vojaške vaje na smučeh so uvedli koncem 18. stoletja na Norveškem. Leta 1773 so izdali Norvežani prvi smučski učbenik za vojaške potrebe. Luther poroča, da so bili norveški vojniki vsako zimo po en teden na smučeh, razen tega pa so se urili tudi ob nedeljah pred in po službi božji. Konec 18. stoletja so začeli na Norveškem tudi z vojaškimi smučskimi tekmami, pri katerih so bili zmagovalci nagrajeni. Iz te dobe izvirajo tudi stare norveške smučske pesmice, katere še dandanes pojo po ljudskih šolah.

Nato omenja pisec večjo bitko na smučeh med Norvežani in Švedi leta 1806. Takrat so bili Švedi premagani in so izgubili tudi 300 ujetnikov.

V nekdanji Avstriji kakor tudi v Nemčiji so ustanovili smučske vojaške oddelke šele konec preteklega stoletja (1891). Nemško vojno poročilo omenja prvo bitko na smučeh 5. februarja 1915. Svojo zanimivo študijo o vojaški smučski zgodovini zaključuje pisec z mnogoterimi primeri, ki dokazujejo, kako pomembno vlogo igrajo smuči v sodanji svetovni vojni.

Šport v kratkem

Na Jesenicah so gostovali zagrebški igralci hokeja na ledu in premagali domačine z 2:0. O Zagrebčanih poročajo, da so bili dobro vigrani, med tem, ko se je predstavništvo Jesenic odlikovalo po požrtvovalni igri. Vmesni izidi medmestne tekme so bili 1:0, 1:0, 0:0. Tekmo je gledalo okrog 400 oseb. Po končani tekmi na Jesenicah so odpotovali Zagrebčani v Beljak, kjer so zmagali s 3:0. Nameravali so nastopiti tudi proti celovškemu KAC, v zadnjem času pa so tekmo odpovedali.

Strumbl, Knific in Lackner so se izvrstno postavili na turnirju namiznega tenisa med Jesenčani in med dunajskimi železničarji. Tekmo, ki so jo gledali v športnem domu na Jesenicah, so dobili domačini z visoko razliko 7:1. Edino partijo je izgubil Lackner, ki je igral s Pelzlom.

Družina Noglerjev je postavila v zadnjem času lep rekord v smučskem športu. Ponos te družine je Hans Nogler, ki je bil na zadnji zimski olimpijadi v Garmischu šesti v smuku ter četrti v slalomu, pred tednom pa si je priboril prvo mesto na tekmi v smuku v okolici Innsbrucka. Istega dne so se udeležili tudi drugi Noglerji emskih tekem v raznih krajih Nemčije. Brat Herman je zmagal na mladinskih izbirnih tekmah, njegove tri sestre pa so tudi zasedle prva mesta v raznih tekmovalnih skupinah. Tako je dala družina Noglerjev, ki se je preselila iz Tirolskega v Lienz, v enem dnevu kar pet emskih prvakov!

Korosko smučsko okrožje bo priredilo od 5. do 7. februarja mladinsko deželno prvenstvo v Kranjski gori. Ob tej priliki bodo določili tudi najboljše tekmovalce, ki bodo prišli v poštev za državno mladinsko prvenstvo v Garmischu.

V št. Vidu ob Savi so gledali v nedeljo smučske tekme v teku na 10 km in v skokih. Udeležba s strani tekmovalcev je bila obilna in tudi tehnični uspehi so zadovoljivi. V skokih je zmagal med senjorji Klančnik Karl iz Beljaka, ki je dosegel tudi najdaljši skok dneva 30,31 m. Med juniorji je zmagal Brugger Franc z 200 točkami in z dolžino 22,21 m. Teka na 10 km se je udeležil tudi znani

Posesiva

Parcele

v bližini cestne železnice od 23.000 do 100.000 tlr prodaja PRISTAVEC Fr. realiteta pisarna, Ljubljana, Cesta Artila Rea št. 3 (poleg Stupice). (p)

Kupimo

Za matje kože

plačamo dobro ceno, kupujemo tudi kože domačih zajcev, samo velike, zimske, ROT, krznarstvo, Mestni trg 5. (k)

PRODAMO

Šivalni stroj

prodam. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 717.

Bogu vsemogočnemu je dopadlo poklicati v boljše življenje našo dobro mamo, staro mamo in prababico, gospo

Marijo Šesek roj. Vavpetič

v njenem 86. letu starosti in 50. letu vdovstva, 3. febr. 1943. Pogreb bo iz hiše žalosti, Proštijska 3, na župnijsko pokopališče v Novem mestu v petek, 5. februarja 1943, ob 3 pop.

Novo mesto, 3. februarja 1943.

V imenu vseh sorodnikov

Šesek Ivan, kanonik — sin

TOMAŽ POKLUKAR:

BELE ZVEZDE

Najprej Matevž ni mogel govoriti. Orkan navdušenja se je razlegal iz doline; ljudje so ploskali, kričali, mahali z rokami in metal klobuke v zrak. Galerije fantičev, ki so čepeli, viseli in sedeli na drečju ob orjaškem slapu, so očivle, kakor da bi na njih rojile bebele.

Ko so spodaj objemali srečnega Ruuda in ko se je navdušenje poleglo, je prišel Matevž spet do besede:

»Birger Ruud je skočil 92 metrov in postavil nov svetovni rekord. Premagal je vse in tudi svojega brata Sigmunda. Letel je s hitrostjo 90 kilometrov na uro. V skoku je premagal višinsko razliko 50 metrov.«

Potem je še enkrat opisal Birgerjev skok od začetka do konca. Ni mu manjkalo besed, zakaj kakor vsi drugi, ki so to videli, tako je tudi Matevž gorel v navdušenju: »Ah, ta Birger! Ko je plaval preko 60 metrov, je še enkrat dvignil vrhove smučí in zajel zračno plast, ki ga je nesla naprej. Potem je živnil po snegu in se zaustavljal v dolgi kri-

stijani, ki je hreščala po snegu in sipala oblaki belega meteža.«

Kdo ne bi bil vesel, ko je na lastne oči videl skok, kakršen se doslej še nikoli in nikomur ni posrečil!

Ko so imeli časnikarji največ dela in ko je pel telefon na vse strani, je Matevž že opravil svoje. Mikalo ga je, da bi se peljal z znanci v Ljubljano, da bi obiskal Majdo, moral pa je nazaj v planino, kakor je bil obljubil.

Ne, po isti poti pa se ne bo vrnil. Odpeljal se je na drugo stran podnožja Pokluške planote in prenočil v Bohinju. Tisto noč se mu je sanjalo samo o smučskih skokih: še enkrat je slišal Johnsove nove vzdihne v zraku, videl je leteče Norvežane, ki so švigali daleč in globoko, prikazovali so se mu drzni obrazi v nadčloveški zbranosti in tudi frfotanje hlač skakačev je slišal v sanjah.

Zjutraj je krenil po prisojnem poboju proti Podjelam. Tu so bili že prvi znaki pomladi: gola zemlja se je nabrekala in se prepuščala sončnim žarkom,

da bi jo grel in sušili; tudi drobne glavice teloha so že dvigale plast trohlega listja nad seboj.

Nikamor se ni mudilo. Ko je bil že tik pred ločnico, ki je delila pobočje v pomladno in zimsko, je sedel na zadnjo suho skalo in gledal čez kmetije v dolino, čez dolino v Bohinjske hribe, preko vrhov v nebo. Tam se je smehljalo sonce, ki je božalo, gredo in budilo.

Na jasi pod seboj mu je padel v oči modri encijan. Matevž se ga je razveselil, roka ga je odtrgala in že je dobil svoje mesto za klobukom med mesnatimi popki teloha.

Smučí si je pripel šele na vrhu. Tu je še vedno ležala krepka plast snega, ki bo držal še tedne in tedne. Ko je vozil čez Pokljuko, se je šele prav prepričal, da je tudi tu zgoraj že pozna zima. Začele so se prikazovati glave papijev, pod smrekami pa je že molelo v zrak staro vresje in borovničevje.

Dom, ki ga je zagledal, se mu ni zdel več tako topel in prijazen kakor pred božičem, ko je bil podoben pravilničnemu gradu.

Vstopil je v obednico in zagledal pri svoji mizi novega gosta. Bil je Konrad, Marjetin zaročenec. Za hip je okleval, da ju ne bi motil, toda Marjeta je bila hitrejša in ga je povabila v družbo.

»Dolgo vas je čakala vaša gospodična Marjeta.«

»Delo me je zadrževalo in tudi sedaj sem se komaj odtrgal za tri dni,« je odgovoril Konrad, edini belokožec v tem domu. Vsi drugi so bili zagoreli in nekaterim se je komaj poznalo, da so pripadniki belega človeškega plemena. Matevžu je moč ugajal. »Delal je, mi pa smo praznovali tedne in tedne,« si je mislil. Ah, kako bi bil sedajje ponizan, če ne bi mogel temule človeku pogledati v oči! Kakor stekel pes bi se ga moral izogibati in se skrivati pred njegovim pogledom.

Krivde pa ni čutil. Kadarkoli je Marjeta pripovedovala, je ponavljala Konrad in Konrad, samo njemu je gledala v oči, samo njemu je govorila. Toplota, ki je veljala prejšnje dni Matevžu, je bila pravzaprav le izraz njene dobrote. To je bila prehodna toplota, kakršnih je toliko, če ljudje spremenijo okolico svojega vsakdanjega življenja. So tudi taki, ki se v danih okoliščinah sprostijo do grešnosti, taki pa niso dobri ljudje in tudi ne močni.

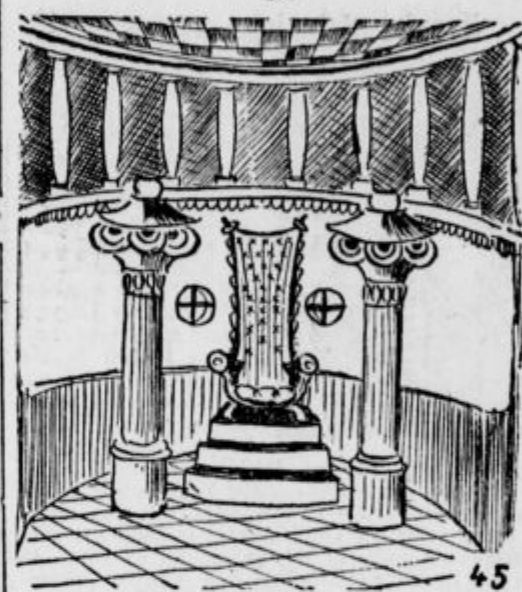
To pa si je moral priznati, da mu je bila Marjeta sedaj tem bolj všeč. Tudi v sru ni varala svojega Konrada.

Majda ga je čakala

Majda je zamaž čakala zadnjo nedeljo na postaji, da bi zagledala ljubeč fanta. »Saj bo vendar prišel, ko je bil

POVEST PILOTA ŠTEFANA

45.



Ob zadnji steni dvorane je stal krasen prestol. Cisto zlato mi je jemalo vid. Sedež je bil prekrit s škrlatnim blagom, področniki pa posuti s biseri. Na vsaki strani prestola je stal mogočen steber iz slonovine, okrasni pa so bili pozlačeni.

46.



Sredi dvorane je stala velika kamnita miza, ob njej pa — deklica, ki me je začudeno in radovedno gledala. Pred njo je ležala na mizi šatulja; ona pa je držala v roke zvitek pergamenta. Na njeno znamenje se je hrust odstranil.

na tekmah pod Ponco in ko se zima približuje koncu,« se je bodrila.

V Ljubljani ni bilo več duha ne sluha po snegu. Samo planine so se svetlikale v svoji beli sivi svetlobi, kadar je sijalo sonce. Ah, kolikokrat jih je prosila v mislih, naj vendar že odločijo svoj decembrski kožuh.

Prav pri vohu je čakala in motrila trume smučarjev, ki so se valovile z vlaka. Prešerno so nosili svoje dolge dilce na ramah, se pozdravljali s svojci in jim pripovedovali o vsem, kar so videli in doživeli čez dan. Velika družina je na široki cesti zapela, kmalu je prepevala vsa reka gornikov in nedeljskih izletnikov, ki so se vračali z zmagovalne pridelitve. Majda je čakala pri izhodu tako dolgo, da je vrtar zaprl vrata. Potem se je obrnila in odšla.

»Ni ga. In moral je vendar voditi, da ga pričakujem. Zakaj ga ni? Zakaj ni večkrat ne piše?«

Pisal ji res ni pogosto, je pa dobila revica naslednjega dne neko tuje pismo brez podpisa. Kdo ga je pisal? Nekdo, ki mu je za dobrobit in ugled družine trgovala Vorine.

»Spoštovana gospodična, ne zamerite, je pa moja dolžnost. — — — Matevž je vse prej kot to, kakršnega se vam kaže. Njegovo srce je v planinah na stečaj odprto, ljubko učenko ima, ki ga zadržuje — — —«